

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Zuboly*

Cím: *A kis pipa és társai*

Forrás: *Vasárnapi Ujság*

Pyp.

(Hely)

1904. 3. 9

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

81

Hely

Idő

"1856-1877"

Személy

Helyszám

A «KIS PIPA» ÉS TÁRSAI.

Irodalmi vendéglők és kávéházak a Belvárosban.

A Belváros, mely Pestnek legősibb városrésze, maholnap vetekedni fog a legifjabb városrészek, az Erzsébet- és Terézvárosok modernségével. Régi épületei minduntalan útjába állanak a vállalkozók terveinek, a közmunkatanács programjának, egy-egy nagyobb városrendelési terv kivitelének, de nem nagyon sokáig. A tervek nyomán ott lappang nyomban egy csomó akezió, melyeknek kezdésével egymásután omlanak le a tisztos öreg falak és e falakkal együtt a multak olyan emlékei, melyek szívünkbe nőttek. Újabban a Koronaherczeg-, a Váci-utca és a Szervita-tér öreg házai indulnak pusztulóba az építők és tervezők erélyes sürgetésére. A Laffert-ház, a Pyrker-ház, a báró Brudern-ház eltűntek gyors egymásutánban szemünk elől, a mi pedig még megmaradt belőlük, mint a Brudern-ház meghagyott része, annak is meg vannak számlálva a napjai. Tavasszal lebontják és új, modern, négyemeletű és mililios bérpalotát építenek helyébe.

Ez az oka a «Kis Pipa» lebontásának is. Az érdekes stílű, utcai részén ódonyszerű terrasszal kiugró kétemeletes házat, mely özv. *Schernhoffer* Károlyné, szül. *Koronghy* Valéria tulajdona volt a Szervita-tér 2-ik száma alatt, nem régiben bontás alá vették. A csákányok ma már azt a részét is ledöntötték az öreg épületnek, hol pár év előtt még a Karikás Mihály magyar korcsmája, a «Kis Pipa» volt, s szerzett sok száz magyar embernek és literátornak nagy meglepetést. Igazi irodalmi korcsma volt ez a helyiség, mely a múlt század hatvanas éveinek elejétől egy-

két év híján negyven esztendeig egyfolytában a Karikás Mihály vezetése alatt látta el a magyar konyha jóféle főztjeivel a főváros népét. Eredetileg *Fogolymadár* volt a neve és a régi Sebestyén-téren, a Tallián-féle házban, a *Csiga* vendéglő átellenében, 1856-ban kezdte meg benne Karikás a vendéglős mesterséget. A hatvanas évek elején a Szervita-tér 2-ik számú házába költözött s vele együtt költöztek át legkitartóbb törzsökös vendégei: Bernáth Gáspár, Lauka Gusztáv, Vahot Imre, Degré Alajos, Tóth Kálmán, egy ideig Lisznyai Kálmán, Reviczky Szevér, Zilahy Károly, kik korán elhunytak. Az írők mellett az akkori hazafias és rebelliss generáció főbbjeinek is a «Kis Pipa» volt kedvelt gyülekező helye. Kétszeresen nőtt tehát a jelentősége a publikum előtt minden olyan esemény vagy epizód után, mely az akkori népszerűségek és vezető emberek személye révén kapcsolatba került a «Kis Pipa»-val.

Mert volt a legrebelliges elemeknek is asztala a «Kis Pipa»-ban és az idegen börtönökből hazaérkező honfiaknak a «Kis Pipa» volt fővárosi útjukban az első stáció. Az Almásy és Nedeczky-féle összeesküvőknek is itt volt gyűlőhelyük s a szövetség egyik részét itt robbantotta szét 1864 márczius 15-én az osztrák rendőrség. A kiegyezés után politikai jellegét elveszítette ugyan a «Kis Pipa», de az írők továbbra is feltalálták benne a régi kedélyességet. Karikás Mihály annyira respekálta vendégei jussait, hogy külön szobát és külön asztalt állíttatott be számukra s a fiatal generációt pillanatnyi zavarai idején abban az ősi kedvezésben részesítette, melyet Bernáth Gáspár honosított meg olyan értelemben, hogy

két hatosért ebéd-vacsorát kaphatott bármikor a haza leendő reménysége. Karikás Mihály 1897-ben hunyt el s nemsokára híres üzlete is felbomlott. A «Kis Pipa»-val eltűnik mostan a régi Pest legkedvesebb emlékeinek egyike, egy olyan irodalmi korcsma, melynek asztalai mellett komoly eszmecserék eredményében sok életrevaló vállalat és intézmény vált valósággá. A Petőfi-Társaság eszméjét is itt beszélték meg először a hatvanas években s később is a «Kis Pipa» volt a Petőfiéknak törzsökös helyük.

A Belváros emlékezetes helyei közül a «Kis Pipa» lebontásával a «Pillvax», «Vadászkürt», «Korona», «Aranykéz fogadó» és «Angol királynő» azok a helyek, melyek hosszú mult hírmondói lévén, nevezetes vonatkozásaik által kötik le maguk számára az érdeklődést. Bizonyosságai egyuttal olyan kulturhistóriai állapotoknak, mikor a szervezetlen fővárosi társas élet folytán minden valamire való nagyobb jelentőségű mozgalomnak kávéház vagy vendéglő volt életre keltője. A *Pillvax* legelső helyen áll e régi nevezetességek között. A mult század negyvenes éveiben innen indultak ki majdnem az összes irodalmi és hazafias mozgalmak. Itt rendezték a «Tizek» az első írói sztrájkot és itt csinálta meg Petőfi élén a nagy idők ifjúsága a márczius 15-ikét. Utána az *Angol királynő*-nek volt legnagyobb jelentősége. Azon a helyen, hol

a mai Angol királynő áll, épült a tizennyolczadik század végén az első országos híri kávéház, a Kemniczer-féle, melynek emlékét német, francia és angol leírások is fentartották. Az 1838-iki árvíz folytán átalakították, de tíz év múlva a Hentzi bombái következtében újra rommá vált s megint fel kellett építeni. Régi stilje megtartásával Pollák építész tervei alapján ekkor ismét felépítettek s nem sokára olyan jelentősége lett, hogy a magyar publikum és a bécsi kormány előtt egyaránt fogalommá nőtt élete. Deák Ferencznek és a kiegyezési politika híveinek ott volt ugyanis a köre s itt találkoztak mindennap, míg végre győzött politikájuk s az uralkodó és a nemzet között megtörtént a kibékülés. Abban az időben «*Kiegyezés kávéháza*» czímen ismerték az országban s így van megörökítve multja is abban az érdekes könyvben, melyet a szálloda igazgatósága pár év előtt közre adott. Ilyen könyv az «Angol királyné»-n kívül egyedül a «Kis Pipá»-ról maradt még fenn, más jellegben és más természetű emlékek megőrzéséért, a «Kis Pipa» törzsvendég íróinak alkalmi czikkeivel. A *Vadászkürt* irodalmi vonatkozásairól a Petőfi napló-levelei, Teleky Sándor gróf feljegyzései és az alkalmi hirlapi közlések

szolgálnak. Petőfi tiszteletére 1845-ben tudvalevőleg itt rendezték azt a búcsúlakomát, mely polemiaival, skandalummal és két vidéki író ádáz neheztelésével végződött. A szabadságharc alatt és a kiegyezés után is népszerű hely volt, melyet az előkelő írók, Kazinczy Gábor, Kuthy Lajos, Pompéry János is szívesen felkerestek. A Váczi-utczai *Korona* élete a tizennyolczadik század második felétől datálódik. Egyidőben Pestnek ez volt a legdivatosabb kávéháza, az úgynevezett «pucs és fucs»-féle politikai mozgalmak idején pedig az ellenzéki politikusoknak gyülekezője, hol a rendőrség még puskákat is talált a konspiráló szövetség szétrebbentésekor. Az *Aranykéz* fogadó valamikor az első magyar színészeknek és a mult század huszas éveei között élő íróknak nyújtott barátságos otthont, ma már azonban divatja mult, egyszerű hely, melynek megvan ugyan régi czégére és régi arczulatja, de híressége már rég letűnt. Idő kérdése különben, hogy mikor fogják lebontani, hogy az élni siető újabb nemzedéknek kényelmes bérlakásul szolgáljon, de minden jel arra mutat, hogy az ő napjai is megvannak számlálva. Így tűnik el egymásután évtizedek és évszázadok életének sok kedves, nevezetes,

nem egyszer nagy eseményekkel összfűgő emléke. A Kis Pipával megkezdődött az újabb sorozat s az a négy-öt történelmi híri hely, a mi még megmaradt, aligha hagyja sokáig túlélni Karikás uram egykori országos hírességű csárdáját. Nem örök életre termett alkotásoknak ez a sorsa a mulandóság világában.

Zuboly.